

Seleucia

Sayı VI -2016



Olba Kazısı Serisi

Seleucia VI

Olba Kazısı Serisi

Olba Kazısı Serisi
Seleucia VI

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, giriş sayfalarında belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, 7. sayfada belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia* yayımına devretmiş sayılır. *Seleucia* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Murat Özyıldırım
Tuna Akçay

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Salim Aydın
Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbay
Prof. Dr. Aygül Süel
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Doç. Dr. Sedef Çokay-Kepece
Doç. Dr. Sema Sandalcı
Doç. Dr. Hacer Sibel Ünal
Doç. Dr. Mehmet Fatih Yavuz
Yrd. Doç. Dr. Figen Çevirici-Coşkun
Yrd. Doç. Dr. Merih Ereke
Yrd. Doç. Dr. Deniz Kaplan
Yrd. Doç. Dr. Fikret Özbay
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Murat Özgen
Yrd. Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Öğr. Gör. Dr. Tuna Akçay
Dr. Vujadin Ivanisevic

Seleucia
Olba Kazısı Serisi VI
Sayı: 6

ISSN: 2148-4120

Kapak Tasarım

Tuna Akçay

Yazışma Adresi

Okt. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü, 33343,
Mersin - Türkiye
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E – posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Adres

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 12/A
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02
www.homerbooks.com
e-mail: homer@homerbooks.com

Baskı

Altan Basım San ve Tic. Ltd. Şti.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sitesi No: 222
Bağcılar/İstanbul
Sertifika No: 11968

Dağıtım

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 12/A
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02

Seleucia | Sayı 6 | Mayıs 2016

The Question of Romanization – To Be or not To Be (Roman): An Introductory Study

Romalılaşma Sorunu - (Roma) Olmak ya da Olmamak: Bir Ön Değerlendirme

Fikret K. Yegül

11

Olba'da Kremasyon

Cremation Burials in Olba

Tuna Akçay

21

Yelten Asklepiosu

Asclepius of Yelten

Ünal Demirer - Ahmet Yaraş

45

Olba 2015 Kazılarında Yeni Bir Buluntu:

Roma Mozaïği

A New Discovery from Olba Excavations: The Roman Mosaic

Emel Erten

61

Edirne Müzesi'nden Figürlü Madalyona

Sahip Cam Kulp

Glass Handle with Figured Medallion from

Edirne Museum

Emre Taştemür

93

Olba: Tapınak Devletinden Şehir

Devletine

Olba; From Priest State to City State

Mustafa H. Sayar

107

Olba'da Yahudi Varlığının Kanıtı: Menorah

Kabartmalı Sunak

Evidence of Jewish Presence in Olba: Altar with

Carved Menorah

Murat Özyıldırım

119

Olba Kazısında Ele Geçen Erken Bizans Dönemine Ait Bir Tılsım

An Amulet of Early Byzantine Period from Olba Excavations

Gülgün Köroğlu

137

Kuva-yi Milliye Müzesi'nde Yer Alan

Artuklu Beyliği'ne Ait Figür Tasvirli

Sikkeler

Figural Coins of the Artuqids from Kuva-yi

Milliye Museum/Balıkesir

Ceren Ünal - Betül Teoman

161

Olba Manastırı 2015 Yılı Kazıları

ve Kuzey Kilisesi'ndeki Çalışmaların

Değerlendirilmesi

2015 Excavations at Olba Monastery and the Evaluation of the Fieldwork at the North Church

Murat Özyıldırım

181

Olba Manastırı'nda İşlik Kazısı ve

Sonuçların Değerlendirilmesi

The Excavations at the Workshop in Olba

Monastery and its Results

Yavuz Yeğin

203

Kurul Kalesi (Ordu) VI. Mithradates

Dönemi Yerleşimi Üzerine Ön

Değerlendirmeler

Kurul Castle (Ordu) Preliminary Assessment on

the Mithradates VI Period Settlement

S. Yücel Şenyurt - Atakan Akçay

221

Klazomenai Buluntusu Pişmiş Toprak

"Oturan Kadın" Figürinlerine İlişkin

Düşünceler

Considerations on the "Seated Woman" Terracotta

Figurines from Klazomenai

Aslıhan Özbay

249

Doğu Dağlık Cilicia Mezarları, Olba'dan
Yeni Mezar Tipleri ve Terminoloji
Önerileri
*Tombs in Eastern Rough Cilicia, New Burial
Types from Olba and Suggestions of Terminology*
Tuna Akçay - Burak Erdem
261

Ziyaret Tepe Kalesi ve Nekropolisi'nden
Küçük Arkeolojik Buluntular
*Small Archaeological Finds from Ziyaret Tepe
Castle and Necropolis*
Akın Bingöl
287

Kars-Anı'de Tespit Edilen Savunma
Sistemleri Üzerine Öneriler
*Suggestions on Defense Systems Identified in
Anı, Kars*
Ayhan Yardımcıel
301

Cıngırt Kayası Erken Bizans Dönemi Cam
Buluntuları
*Early Byzantine Glass Findings from Cıngırt
Kayası*
Ayşe Fatma Erol - Deniz Tamer
319

Mersin Deniz Müzesi'nden Osmanlı
Çeşmesine Ait Taş Tekne
*Ottoman Stone Basin from the Naval Museum
of Mersin*
Candan Ülkü
361

Mersin Olba Antik Kenti - Zooarkeoloji
Çalışmaları
Zooarchaeological Research in Mersin Olba
Okşan Başoğlu
381

Olba Tuğla Örneği: Arkeolojik ve
Arkeometrik Yaklaşım
*Olba Brick Samples: Archaeological and
Archaeometric Approaches*
Murat Özyıldırım - Ali Akın Akyol
395

Olba Kazısı Seramik Buluntuları
Arkeometrik Analizleri
*Archaeometric Analysis of Ceramic Finds from
Olba Excavations*
Ali Akın Akyol - Mahmut Aydın
413

Kitap Tanıtımı Book Review

İnanca Yolculuk Mersin
Ahmet Emirhan Bulut
433

Arkeolojik Veriler Işığında Türkiye'nin En
Eski Kültürleri
Yavuz Yeğin
439

Geçmişten Günümüze Bir Geçit Zeugma
Emel Erten
443

Bizans Sikkelerinde Kutsal Kişi Tasvirleri
Murat Özyıldırım
447

Milas Yazıtları Rehberi
Hüseyin Üreten
451

PRAEFATIO

Seleucia dergisinin altıncı sayısını (2016) sizlere sunmaktan gurur duyuyoruz. Her geçen gün dergimize gösterilen ilginin artışından dolayı teşekkürlerimizi sunarız.

Olba kazılarını 2015 dönemi çalışmaları bizim için heyecanlı geçti. Sezonun ödülü hiç beklemediğimiz bir yerde ve hiç beklemediğimiz bir anda ortaya çıktı. Bu, manastır kazıları sırasında açığa çıkartılan ve daha erken tarihli bir Roma yapısına ait olan Roma mozağıydı. Önce genç bir hanım görünümüyle Tryphe (lüksün personifikasyonu), sonra genç adam Bios (yaşamın personifikasyonu), son olarak da ilk banyoyu temsil eden bir diğer genç hanım görüldü. Onları biri lir, ikincisi çifte aulos çalan, üçüncüsü de kavalıklarda köpeğiyle koşan eroslar izlediler. Bu mozaik taban Olba'da Severuslar Dönemi'nde yaşanan lüks yaşamı yansıtmaktaydı.

Mozaik taban ile ilgili olarak yapılan değerlendirme ile birlikte Olba kazılarında elde edilen yeni bulguların yer aldığı çalışmalar ve diğer birçok değerli makale bu sayıda yer almaktadır. Meslektaşlarımıza çalışmalarını bizimle paylaşmaktan çekinmedikleri için şükran borçluyuz. Ayrıca, Homer Kitabevi'nin sahibi Ayşen Boylu'ya ve *Seleucia*'yı yayına hazırlayan Sinan Turan'a da teşekkürlerimizi sunarız.

Editörler:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Dr. Tuna Akçay

PREFACE

We are proud to present the sixth issue (2016) of *Seleucia* and wish to express our gratitude for the growing interest to our journal.

The 2015 season of Olba excavations was an exciting one. We were awarded with a spectacular find at a very unexpected location and at a very unexpected moment. That was a Roman mosaic pavement belonging to an earlier Roman building discovered during the excavations at the monastery. First appeared Tryphe (as a young lady, personification of luxury), later Bios (as a young man, personification of life) came along. The third figure was the personification of the "first bath" represented by another young lady. They all were followed by erotes, one with a lyre, the other playing double aulos, third running with a dog. The mosaic pavement was a reflection of sumptuous life at Olba during the reign of Severans.

The evaluation of the mosaic pavement along with other recent discoveries from Olba excavations as well as many valuable studies on various topics will be presented in this issue. We appreciate our colleagues for not hesitating to share their works with us. Finally, Ayşen Boylu, owner of Homer Books and Sinan Turan who prepared *Seleucia* for publication deserve special thanks from us.

Editors:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Dr. Tuna Akçay

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. *Seleucia*, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayınlır.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto, baş harfleri büyük harf, metin 10 punto, dipnot ve kaynakça 9 punto ile yazılmalıdır. Çalışmada ara başlık varsa, bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında 9 punto olarak ve en az iki yüz sözcük ile yazılmalıdır. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır.
Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. *Seleucia* features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the name of the article, should be of size 9 points and the minimum word count is 200 words. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows:
Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given.



Bizans sikkeleri hakkında yeni bir kitap: Bizans Sikkelerinde Kutsal Kişi Tasvirleri

Ceren Ünal
Türk Tarih Kurumu Yayınları V. Dizi
- Sayı 8
379 sayfa
Ankara 2015
ISBN 978-975-16-3012-4

Bizans Sikkelerinde Kutsal Kişi Tasvirleri

Murat Özyıldırım*

Türkiye’de Bizans çalışmalarına her geçen gün yeni bir yayın ekleniyor ve bu alan, Türk bilim insanlarının Türkçe yaptıkları yayınları ile giderek daha da güçleniyor. Bizans sikkeleri konusunda birçok yayını bulunan Celal Bayar Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü öğretim üyesi Sayın Doç. Dr. Ceren Ünal’ın Bizans sikkelerinde yer alan kutsal kişi tasvirlerini konu ettiği çalışması da bu konuda önemli ve titizlikle hazırlanmış yayınlar arasında kendine seçkin bir yer ediniyor.

Sikkeler, tarihleme kriteri veya ticari ilişkilerin anlaşılması bakımından önem taşıyan arkeolojik materyaller olmalarının yanı sıra Bizans döneminde, üzerlerinde siyasi kişilerin tasvirleri ile birlikte Hıristiyan Ortodoks dünyasının kutsal kişilerine de yer verilmeleri gibi birkaç yönden incelenmeye değer gözükmektedir. Öte yandan Türkiye’de Bizans sikke ikonografisi konusunda Türkçe yayınların eksikliğinin bilinmesi bu eseri ayrıcalıklı bir yere taşımaktadır. Söz konusu değerli çalışmanın tarafımızdan bu satırlar aracılığıyla bilim dünyasına ve Bizans ikonografisine ilgi duyanlara tanıtılması amaçlanmaktadır.

* Okt. Murat Özyıldırım (MA), Mersin Ü. Fen - Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü 33342 - Mersin. E – posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr.

Sayın Doç. Dr. Ceren Ünal'ın, Sayın Prof. Dr. Zeynep Mercangöz'ün danışmanlığında hazırladığı doktora tezinden oluşturulan kitabı, renkli, kuşe kâğıda baskılı ve 379 sayfa olarak yayınlanmaktadır. Yazım amacının açıklandığı “Önsöz”ü kitapta izlenen bilimsel yöntemin okura olabildiğince ayrıntılı sunulduğu “Giriş” bölümü izlemektedir. Ardından “Bizans Sikkeleri Hakkında Genel Bilgiler” başlığı altında Ortodoks Bizans dünyasında sikke kullanımı incelenmekte ve özetle sikkelerin üzerinde dünyevi ve ruhani kuvvetin temsilcileri olarak Hz. İsa, Hz. Meryem, azizler, kerubim ve serafim tasvirlerinin yer aldığı belirtilmektedir. Bir alt başlık olarak “Bizans Sikke Sistemi” aynı bölüm içinde bulunuyor. Söz konusu başlığın altında sikke cins ve tipleri üzerinde durulurken Roma İmparatorluğu sikkelerindeki bazı figürlerin Bizans İmparatorluğu sikkelerinde Hıristiyan Ortodoks öğelere dönüşmesi, kutsal kişi tasvirlerinin ilk olarak hangi dönemlerde Bizans sikkelerinde görülmeye başladığı da önemli örneklerle belirtilmektedir.

Kitapta Hz. İsa, Hz. Meryem, Azizler ile göksel varlıkların Bizans sikkeleri üzerindeki tasvirlerinin incelenmesi, ana başlıklar halinde verilmektedir. İlk ana başlık olan “Bizans Tasvirlerinde İsa Tasvirleri” adı altında kuşkusuz Bizans sikkeleri için tasviri yapılan en önemli figür olan Hz. İsa'nın sikkelerde yer alışı konu edilmektedir. Bizans İmparatorluğu döneminde 685 yılından itibaren sikke ikonografisi içinde görülmeye başlanan Hz. İsa tasvirleri bu bölümde öncelikle tarihsel dönemlerin belirtildiği üç alt başlıkla birbirinden ayrılmaktadır. Bu alt başlıklar; “685-1081 Yılları Arası İsa Tasvirleri”, “1080-1261 Yılları Arasında Sikkelerde Yer Alan İsa Tasvirleri” ve “1261-1453 Yılları Arası Sikkelerde Yer Alan İsa Tasvirleri” biçiminde sıralanmaktadır. Her alt başlık kendi içinde dönemsal tasvir özellikleri muhafaza edilerek belirlenen ve Hz. İsa tasvirlerinin gruplandırıldığı, “Tahtta Oturan İsa”, “İsa Khalkites”, “İsa Antiphonetes”, “Büst Şeklinde İsa Tasviri” “Pantokrator İsa”, “İmparator ya da İmparatoriçeyi Taçlandırın/Kutsayan İsa”, “Takdim Edilen İmparatoru Taçlandırın İsa” gibi ara başlıklara sahiptir. Her ara başlık, anlatımların yanı sıra çeşitli koleksiyonlardan alınan sikke örneklerinin fotoğraflarının verilmesiyle zenginleştirilmiştir.

İkinci ana başlık “Bizans Sikkelerinde Meryem Tasvirleri” bölümü, oldukça ayrıntılı olarak Hz. Meryem'in Bizans ikonografisine girişini incelemektedir. Söz konusu bölümün başlangıç bölümünde Hz. Meryem'in Bizans ikonografisine girişindeki teolojik tartışmalara yer verildiği gibi Hz. Meryem tasvirlerinin Bizans dünyasında ikonalarda, mühürlerde yer alması yine önemli örneklerle konu edilmektedir. Hz.

Meryem tasvirlerinin ilk kez VI. Leon (866-912) döneminde Bizans sikkelerinde görülmesi ile bu kullanımın Bizans İmparatorluğu'nda başladığı görülmektedir. Kitapta, Hz. İsa tasvirlerinin dönem özelliklerine göre sınıflandırılması gibi sikkelerde Hz. Meryem tasvirlerinin yer alması da sınıflandırılmaktadır; "886-1081 Yılları Arası Sikkelerde Yer Alan Meryem Tasvirleri", "1081-1261 Yılları Arasında Basılan Sikkelerde Yer Alan Meryem Tasvirleri". Bu alt başlıklar, kendi içlerinde "İmparatoru Taçlandıran Meryem", "İmparatoru İsa'ya Takdim Eden Meryem", "İmparatoriçe ve Meryem", "Blakhernitissa", "Hodagetria", "Episkepsis", "Nikopoios" gibi ara başlıklarda sikke örnekleri ile birlikte okura sunulmaktadır.

Son ana başlık, "Bizans Sikkelerinde Aziz Tasvirleri ve Göksel Varlıklar" adını taşımaktadır. Bizans sikkelerinde aziz tasvirlerinin, İmparator Aleksandros'un (866-913) sikkesinde görülmesiyle başlaması ve kullanımın Bizans dünyasında yaygınlaşmasının ayrıntılı olarak incelendiği bölümde, bu kullanımların dönemin dinî - siyasî gelişimleriyle de ilişkilendirildiği belirtilmekte ve söz konusu dönemlerdeki tarihsel gelişmeler de konu edilmektedir. Bölümde yer alan ve "Bizans Sikke İkonografisinde Yer Alan Azizler" başlığı taşıyan listede, azizlere ait tasvirlerin hangi imparator döneminde ve hangi darphanede basıldığı bilgileri, ayrıntılı olarak yer almaktadır. Listede adları zikredilen Aziz Demetrios, Aziz Georgios gibi azizlere ve Bizans sikkelerindeki tasvirlerine dair geniş bilgi ve sikkelerden örnekler ile birlikte ara başlıklar halinde bu bölümde bulunmaktadır. Azizlerle ilgili ara bölümün hemen ardından "Bizans Sikkelerinde Yer Alan Göksel Varlıklar" başlığı altında serafim ve kerubim tasvirleri incelenmektedir.

"Değerlendirme" bölümü, incelenen bütün tasvir gruplarının genel değerlendirmesinden çok, ayrıntılı olarak bilimsel incelemesini ortaya koyması bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Burada, yapılan çalışmada ulaşılan özgün sonuçlar açıklanmakta, sikke tiplerinin yanı sıra dönem özellikleri de okura verilmektedir. Öte yandan Bizans'ın, kutsal kişileri sikkelerde tasvir etmeyi benimsemesinde Hıristiyan Ortodoks inancın imparatorluk üzerindeki güçlü etkisinin bulunduğu da yazar tarafından vurgulanmaktadır. Eserin, sikkelerin incelendiği tüm bölümlerinde olduğu gibi "Değerlendirme" bölümünde de Bizans sikkelerinin fotoğraflarından başka çizimlerinin de kullanılması, örneklerin daha iyi anlaşılması ve karşılaştırılabilmesi bakımından oldukça önem taşır.

"Değerlendirme"den sonra "Bizans İmparatorlar Listesi" ile tahta geçen imparatorların listesi, tarih ve coğrafyaya göre ayrıntılı olarak

verilmektedir. Ardından çalışmada geçen, Yunanca ve Latince birçok terimi kapsayan “Sözlük” bölümü gelmektedir. “Kısaltmalar” ve çalışmanın içeriğinin oluşturulmasında oldukça kapsamlı olarak incelendiği anlaşılan geniş literatürü kapsayan “Kaynakça”, kitabın tablolardan önceki bölümlerini oluşturmaktadır.

Son bölüm, ana bölümlerde Bizans İmparatorluğu’nda tarihsel, dinsel ve sanatsal bakımdan incelenen Hz. İsa, Hz. Meryem, Azizler ve Göksel Varlıkların tasvirlerinin bulunduğu sikkelerin tablolar halinde tanımlamalarının yapılmasından oluşmaktadır. Kitabın içindeki bölümlerin başlıklarını taşıyan tablolar, iktidarda buldukları döneme göre sıralanan imparatorlar listesi, sikkelerin ağırlık ve tipleri, darphane yerleri ile kaynakçaları kapsamaktadır. Söz konusu tablolarda, kutsal kişilere ait tasvirlerin ayrıntılı anlatımları dikkat çekmektedir.

Sayın Doç. Dr. Ceren Ünal’ın Türkçe yayınlanan kitabında kullanılan anlatım diline, sahip olduğu yalın anlatım dili nedeniyle oldukça özen gösterildiği anlaşılmaktadır. Öte yandan *Bizans Sikkelerinde Kutsal Kişi Tasvirleri* kitabının genelinde Yunanca - Latince sözcüklerin kullanımlarına, “*anexikakia - aneksikakia*”, “Pavlos - Paulos” gibi birkaç ufak hata dışında titizlik gösterilmesi, Bizans araştırmaları yayınlarına örnek olması bakımından memnuniyet vericidir. Bu satırlar aracılığıyla tanıtmaya çalıştığımız kitap, Bizans İmparatorluğu sikkelerinde kutsal kişi tasvirlerinin incelenmesi ve çeşitli özelliklerine göre önemli sikke örnekleri ile birlikte sınıflandırılmaları bakımından kuşkusuz ciddi bir çalışmanın sonuçlarını bilim dünyasına taşımaktadır. Ancak söz konusu kitap, bütün bu özelliklere sahip olduğu gibi, kutsal kişi tasvirlerinin Bizans ikonografisinde ilk olarak nasıl kullanılmaya başlandığını konu etmesi ve bunu yaparken mühür, madalyon gibi sikke olmayan örneklerle de yönelerek konuyu geniş bir bakış açısı ve değerlendirmeye okurlara sunması bakımından da hayli ilgi çekicidir. Eser, Türkiye’de Bizans araştırmaları bakımından önemli bir eksikliği dolduracak biçimde öne çıkmaktadır.

Yazarın emeğinin başarılı sonucunun görülebildiği *Bizans Sikkelerinde Kutsal Kişi Tasvirleri* adlı eserin, seçkin yayınlarıyla bildiğimiz Türk Tarih Kurumu tarafından basılmış olması, Bizans araştırmaları konusunda yapılan çalışmalara adı geçen kurum tarafından verilen desteğin arttığını görmek, bakımından bu satırların yazarı için de ayrıca önemlidir.